

Autor je uspio napraviti više nego odličan posao analize europske, pa i svjetske, ekonomije 20. stoljeća. Cijela knjiga je prožeta i vrlo zanimljivim dodacima. Dodaci su uglavnom koncipirani na način da govore o nekom poslovnom uspjehu ili revolucionarnom otkriću i vezani su uz temu o kojoj se govori u poglavlju. Ono što je zanimljivo, predstavljaju male zanimljive priče koje se mogu pročitati i neovisno o knjizi, a svakako će potaknuti čitatelja da pročita cijelu knjigu.

Nenad Vajzović

GLOBAL ENVIRONMENT. A JOURNAL OF HISTORY AND NATURAL AND SOCIAL SCIENCES, N. 3, 2009.

Godine 2008. u Italiji je pokrenut časopis *Global Environment* posvećen povijesti okoliša. Izdaje ga tzv. *Global Environment Society* sa sjedištem u Napulju pod patronatom talijanskog Nacionalnog istraživačkog savjeta (*Consiglio Nazionale delle Ricerche*, CNR), a u uredničkom vijeću okuplja neka od svjetski najeminentnijih imena iz ove discipline. Glavni urednici su Mauro Agnoletti sa Sveučilišta u Firenci te Gabriella Corona sa CNR-a. Posebnost časopisa je u tomu što fokus stavlja na 19. i 20. stoljeće te se ne ograničava samo na izučavanja prošlosti nego je otvoren i tekstovima koji tematiziraju aktualna zbivanja. Tako je ekohistorija više nego u drugim časopisima iz iste discipline ovdje povezana s političkom, kulturnom i socijalnom poviješću, što *Global Environment* čini posebno poučnim štivom i za one kojima povijest okoliša nije od primarnog znanstvenog interesa. Kao posebna vrijednost projekta koji stoji iza ovog časopisa je njegova dostupnost cijelom svijetu putem Interneta (globalenvironment.it).

Ono novo što treći broj časopisa donosi u odnosu na prva dva je izrazitija orijentacija prema lokalnoj povijesti okoliša. Mada to može zazvučati neobično u kontekstu globalnosti proklamirane i u samom naslovu časopisa, urednici time žele ukazati upravo na činjenicu da globalna povijest okoliša ne smije zanemariti učinke lokalnih fenomena i populacija na dinamiku povijesti okoliša. U tom smislu je logično što članci sakupljeni u ovom broju časopisa tematiziraju uglavnom područja izvan kruga zapadne civilizacije.

Članak "Mjesec u životu Joséa Saluda, šumara na španjolskim Filipinima, srpanj 1882." Grega Bankoffa, koji je u četvrtom broju časopisa Eko-eko objavio prikaz znanstvenog skupa o vatri u urbanom okolišu održanog u Washingtonu, priča je o kolonijalnoj šumarskoj službi utemeljenoj na Filipinima pod španjolskom vlašću. Uslijed rapidnog rasta stanovništva, sve jače eksploatacije i pretvaranja šuma u obradive površine, filipinski krajolik znatno je izmijenjen u razdoblju od prvog kontakta s Europljanima (1521.) do polovice 19. stoljeća. U izvorima toga vremena zabilježeno je kako je stanovništvo itekako primijetilo posljedne promjene u klimi poput sve ekstremnijih vrućina, kraćih kišnih razdoblja i razornijih udara tajfuna. Procjene što ih je autor ovog članka iznio u jednom drugom svom radu govore da je gotovo polovica šumskog pokrivača na područjima što ih je kontrolirala španjolska kolonijalna vlast nestala do početka američke vlasti nad Filipinima (1898.). Nije stoga čudo što su Španjolci naposljetku utemeljili kolonijalnu šumarsku službu, tzv. *Inspección general*

de Montes, 1863. godine. Velika većina bogate dokumentacije što ju je proizvodila ova služba nestala je u požaru 1897., tako da se ovaj Bankoffov članak temelji na mjesečnom izvješću jednog šumarskog asistenta koje je zabunom bilo deponirano na krivo mjesto. José Salud bio je relativno niže pozicionirani službenik zadužen za izdavanje dozvola za sječu i transport drva te ubiranje stanovitih taksi. Njegove svakodnevne aktivnosti pokazuju kako je u praksi izgledao znanstveni pristup upravljanju šumskim potencijalom, koji se u ovom španjolsko-filipinskom slučaju osnivao na umjetnom pošumljavanju i planiranoj sječi, a za ciljeve je imao učiniti eksploataciju šuma održivom i spriječiti negativne utjecaje na okoliš.

Vrlo je zanimljiv i ambiciozan članak Micheline Cariño i Marija Monteforte pod naslovom "Ekohistorija sedefa i bisera: lovišta, uzgoj i trgovina". Zanimljiv je među ostalim zato što nam pruža saznanja o različitim aspektima povijesti bisera, od njihovih bioloških značajki do tehnika izlovljavanja. Budući da bisere proizvode razne vrste mekušaca kao nusprodukt obrambene reakcije njihova organizma na vanjske mehaničke podražaje, za nastanak bisera, pogotovo kvalitetnoga, mora se poklopiti nekoliko neovisnih parametara u prirodi poput protoka vode, saliniteta, kiselosti, itd. Biserne ostrige žive u plitkim morima tropskog pojasa i razmnožavaju se tako što u vodu ispuštaju milijune spermatozoida i jajašaca, čime šanse za oplodnjom ostaju vrlo niske. Sve do odrasle dobi primjerci te vrste suočeni su s brojnim opasnostima i zapravo vrlo mali dio njih dospije u dob za razmnožavanje. S obzirom na dosad navedeno, jasno je kako pretjerana eksploatacija može imati poguban učinak na populacije ove vrste. Autori izdvajaju jedanaest svjetskih regija u kojima uspijevaju biseri i razgraničavaju ih prema razdobljima njihove najintenzivnije eksploatacije: još od prije dvije tisuće godine izlovljavaju se biseri u Zaljevu Mannar u Indiji, Perzijskom zaljevu i Crvenom moru; od dolaska Španjolaca u Ameriku fokus se premješta na obale i otoke Venezuele, Paname i Kalifornijskog zaljeva, dok od 19. stoljeća na red dolaze područja u koja je kapital sporije prodro: jugoistočna Azija, sjeveroistočna obala Australije, otočja južnog i središnjeg Pacifika, istočna Afrika, južne obale Japana i Kine. Na glavnim tržištima u Bombayu i od 19. stoljeća Parizu marža na cijenu bisera iznosila je i do tisuću posto, potražnja je unatoč tome konstantno rasla, a zbog toga i gore opisanih prirodnih ograničenja, opskrba je počela znatno padati. Tržište prirodnih bisera tako je s vremenom u potpunosti iscrpljeno da su ekonomske krize 1929. - 1933. i kasnije za vrijeme II. svjetskog rata došle kao naručene da se razvije umjetni uzgoj bisera, središte čijeg tržišta se iz Pariza polovicom 20. stoljeća preselilo u Tokyo. Japanci su se najbolje snašli u novim uvjetima na tržištu - iako su njihova mora možda najmanje prikladna za prirodni uzgoj bisernih ostriga, uveli su u njega najviše tehnoloških inovacija i sve dok Australija, Polinezija i ostale zemlje Indopacifika nisu preuzele ta znanja, bili su uvjerljivi lideri na tržištu.

Članak Ranjana Chakrabartija "Lokalni ljudi i globalni tigar: ekohistorija Sundarbana" svojevrsni je poziv u pomoć lokalnoj zajednici u Sundarbanima, najvećoj šumi mangrova na svijetu, koja se nalazi na granici Bangladeša i Indije. Jedinstvenost tog područja čije ime znači "lijepa šume" je u tome što je to možda jedino područje na svijetu koje je istodobno ugroženo ciklonima, plimnim valovima, nedostatkom slatke vode, tigrovima, krokodilima i otrovnim zmijama. Iako oduvijek divlji i nepristupačni, Sundarbani su u pretkolonijalnom razdoblju

lokalnom stanovništvu služili kao prirodni rezervat u koji bi se sklanjali i čije bogate resurse bi koristili kada bi bili zahvaćeni glađu ili drugim nepogodama.

U 19. stoljeću Sundarbani su proglašeni zaštićenom šumom u sklopu nastojanja britanske kolonijalne vlasti da očuva petinu teritorija britanske Indije kao šumu pod svojim nadzorom koju bi onda eksploatirala u svrhu povećanja prihoda od drvne industrije i drugih djelatnosti. No sav teret krčenja džungle i ovladavanja tim golemim prostorom pao je na radnike iz lokalnog stanovništva, koje su tigrovi toliko masovno ubijali da se desetljećima nije osjećao nikakav napredak u krčenju. Tigrovi su došli na tako zao glas da je politikom Britanaca postalo ubiti što više tigrova, zato su počeli nagrađivati lokalno stanovništvo za svakog ubijenog tigra i time poduzeli masovni pokolj tigrova pod državnim patronatom na prijelazu iz 19. u 20. stoljeće. Danas, u postkolonijalnoj Indiji, Sundarbani su rezervat tigrova, jedan od devet takvih koji su osnovani 1973. u sklopu tzv. Projekta Tigar. Program očuvanja populacije tigrova smjerao je rekonstrukciji idealnog i neditnutog okoliša za tu vrstu pod pretpostavkama da je za jedan rezervat nužna populacija od minimalno 300 jedinki te da na svakog tigra ide 10km² zaštićenog prostora, što će reći da su zamišljeni rezervati od minimalno 3000 km². No zbog stalno rastućeg indijskog stanovništva nisu se mogli osigurati ni upola manji rezervati, a osim što su u njima ukinute sve ceste i druge komunikacije te zabranjeno komercijalno eksploatiranje, cijena tog programa bila je i preseljenje svega stanovništva. No lanac reakcija na ove promjene otišao je puno dalje no što su to predstavnici indijske države i međunarodnih udruga mogli zamisliti. Lokalno stanovništvo u Sundarbanima, čiji BDP per capita je na polovici državnog prosjeka, u potrazi za bilo kakvim preživljavanjem ulazi u tu džunglu i suočava se s krokodilima i tigrovima kako bi skupljalo med, sjeklo drva, hvatalo ribu i sl. S druge strane, ostvarila su se predviđanja da će tigrovi izlaziti iz svojih područja kad se dovoljno namnože. Oni i dan-danas ulaze u sela i ubijaju stotine ljudi godišnje, a štiti ih takva birokracija i represivni aparat da je ljudima tamo lakše boriti se oči u oči s njima u potrazi za golim opstankom nego s državom u potrazi za uređenjem koje bi im omogućilo pristup bogatstvima koja su sada rezervirana samo za tigra. Anarhija je u tim graničnim područjima dovela i do takvih pojava kao što su gusarstvo i otmice, zbog čega je krajnje vrijeme za promjenu politike koja se pokazala kratkovidnom.

Chakrabartijev članak doprinos je ne samo ekohistoriji ovog jedinstvenog prostora, nego i historijskoj sociologiji znanja jer pokazuje kako čovjekovi pokušaji da proizvede znanje o nepoznatom često dovode do novih komplikacija i izazova na koja mora naći opet nove odgovore, nova znanja.

Članak Jasona Davisa "Osnivanje i upravljanje zaštićenim područjima u Monteverdeu na Kostarici" temelji se na četrdeset osobnih intervjuja što ih je autor vodio sa stanovnicima tog područja po metodama usmene povijesti, a preko kojih rekonstruira put kojim su prirodna bogatstva oko Monteverdea od zapuštenog i pretjerano krčenog prostora postala adekvatno zaštićenima i turistički izuzetno privlačnima posljednjih godina. Sve je počelo s naseljavanjem antimilitaristički nastrojenih kvekeri iz američkih država Alabame i Iowe ranih pedesetih godina, koje je na Kostariku privukla činjenica da je ta zemlja prethodno raspustila svoje oružane snage. Izabравši Monteverde kao svoju novu adresu, počeli su činiti sve kako bi podigli neovisnu i samodovoljnu naseobinu - cijeli kraj počeo je živjeti od njihove proizvodnje

mlijeka i tvornice podignute za njegovu preradu, a iako su krčili šume kako bi gradili infrastrukturu, odlučili su na površini jedne trećine svog kupljenog zemljišta osnovati rezervat jer su shvaćali važnost šumskog pokrova za prirodnu opskrbu kvalitetnom vodom i druge prirodne procese. Uskoro su i američki biolozi prepoznali jedinstvenost ekosustava iznad Monteverdea, te maglovite šume na visokom području s velikom biološkom raznolikošću i velikim brojem endemskih vrsta. Njihovo pojačano prisustvo i aktivnosti probudile su i u autohtonom stanovništvu svijest o potrebi zaštite okoliša, što je bio sentiment koji su uskoro počeli dijeliti predstavnici državne vlasti. Kostarika je 60-ih i 70-ih predvodila svijet u širenju zaštićenih površina, no još nekih dvadesetak godina je trebalo da i lokalno stanovništvo oko Monteverdea da punu potporu toj politici. Paralelno s razvojem rezervata, relativni prosperitet tog kraja (zbog mljekarstva) privlačio je nove naseljenike koji su vršili ekstenzivnu deforestaciju da bi dobili nove pašnjake za stoku. No osamdesetih u tu priču ulazi turizam - do 1992. ta je grana smijenila izvoz banane i kave kao glavni izvor stranog kapitala na razini države, a velikim dijelom za to je zaslužno područje oko Monteverdea. Stanovništvo sve više živi od turizma i dok god je tako, poklapa se njihov interes s interesom države, tj. da se tom području omogući sva odgovarajuća zaštita.

Iz divljih krajeva selimo se u gradski okoliš u članku "Urbano drveće i urbana ekohistorija u latinoameričkom gradu Belo Horizonte, 1897. - 1964." Regine Horta Duarte. Kao novi glavni grad brazilske savezne države Minas Gerais, Belo Horizonte osnovan je 1897. po urbanističkom planu koji je uglavnom bio u skladu s tadašnjim europskim nazorima o "civiliziranom" gradu u smislu sanitarija i higijene. No razvojna politička klima 60-ih godina 20. st., pod čijim utjecajem su bile sve političke snage, dovela je do promjena u urbanističkim planovima Belo Horizontea i mnogih drugih brazilskih gradova. Drveće je sve više ustupalo mjesto proširenim prometnicama i novim građevinama koje su slavljene kao pokazatelji napretka. Grade se autoceste i tvornice, deforestacija napreduje neviđenim ritmom (šumski pokrov je sa 47% 1911. godine spao na samo dva posto 1965. na razini savezne države), stanovništvo se u dvadesetak godina utrostručilo i prešlo milijun. Sječa drveća u i oko grada bila je jednako posljedica industrijalizacije koliko zadovoljenja potreba sve većeg broja pripadnika nižih društvenih slojeva. Policija je svakodnevno morala intervenirati protiv siromaha koji bi nelegalno sjecli drveće, što se masovno radilo jer radnik koji proda samo 13 kubičnih metara drva za ogrjev prihodovao je iznos ekvivalentan tadašnjoj minimalnoj mjesečnoj plaći radnika u industriji. Paradigmatički je u toj priči o propadanju gradskog drveća slučaj središnje gradske avenije, koja je ime dobila po Afonsu Peni, guverneru države Minas Gerais koji je inicirao izgradnju nove prijestolnice i kasnijem predsjedniku Brazila. Cijelom njenom dužinom zasađena su golema drveća vrste *Ficus benjamina* koje karakteriziraju gustoća krošnje, snažno i ekspanzivno korijenje, visina do čak 20 metara i iznimno brz rast. To je drveće s vremenom izazvalo prave infrastrukturne probleme - njegovo korijenje probilo je pločnike i smetalo podzemnim cijevima, a razgranate i guste krošnje su od avenije učinile praktički tunel. No sve je to bio samo uvod u ono što će se događati početkom 60-ih. Pošast insekata vrste *Gynaikothrips ficorum* bila je transnacionalnih razmjera, ali posebno jako pogodila je središnju aveniju Belo Horizontea. Drveće je bilo preslabo da bi se od njih obranilo, dok u gradu nije bilo ptica koje bi ih jele osim vrabaca, a oni su pak imali hrane

u izobilju u industrijaliziranom, zapravo prljavom gradu. Stanovništvo je itekako osjećalo posljedice pošasti i to je aktualiziralo pitanje drveća u Peninoj aveniji koje je gradonačelnik naposljetku odlučio sve posjeći pod okriljem noći. Članak prati kako je to pitanje prešlo na političku razinu i kako su stavovi pojedinih političkih aktera o tome bili uvjetovani njihovim interesima u Brazilu koji će samo nekoliko mjeseci kasnije (1965.) doživjeti državni udar.

Industrijalizacija Finske ispričana kroz povijest okoliša tema je jedinog rada u ovom broju *Global Environmenta* koji se bavi europskim prostorom: "Odgodeni skok emisije ugljičnog dioksida: utjecaj energetske efikasnosti, izbora goriva i industrijske strukture na finški energetski sektor, 1800. - 2005." Jana Kunnasa i Tima Myllyntausa. Finska se do polovice dvadesetog stoljeća među industrijaliziranim europskim ekonomijama izdvajala oslanjanjem na obnovljive i autohtone izvore energije - drvo za ogrjev, piljevinu i snagu vode. Tek 60-ih, u zreloj fazi industrijalizacije zemlje, Finska se prebacila na uvoz fosilnih goriva. Ovaj članak cijeli je posvećen traženju odgovora na pitanja kako je Finskoj uspjelo toliko dugo se opirati tvrdnji da obnovljivi izvori energije nisu sami po sebi dovoljni za jaču modernizaciju gospodarstva te kako je došlo do sadašnje situacije s potrošnjom energije i s njom povezanim emisijama plinova.

Budući da Finska nije imala domaćih izvora ugljena ni nafte, ali zato bogate šumske i vodene resurse, početna faza njene industrijalizacije temeljila se na drvu i snazi vode. Iako je industrija stalno rasla te se finški BDP skoro učeterostručio između 1860. i 1913., potrošnja energije bila je daleko ispod tog ritma rasta, što je zasluga bolje izolacije zgrada i tehnoloških inovacija u grijanju prostora, jednom od tri sektora (uz industriju i promet) koji su najveći potrošači energije u današnjoj Finskoj. Bez tih inovacija koje su poboljšale energetske učinkovitost drva, ne bi bio moguć rast industrije jer još kroz cijelo 19. st. sječa šuma išla je ritmom bržim od pošumljavanja. Za vrijeme svjetskih ratova potrošnja energije iz drva doživljavala je vrhunac jer uvozna fosilna goriva nisu bila dostupna pa ih je drvo moralo zamijeniti, no stvari su se ubrzo zatim počele mijenjati. Sa sve težom održivošću potrošnje drva poklopila se deflacija cijena fosilnih goriva u razdoblju između 1957. i 1970. Prijelaz u "eru fosilnih goriva" odgađala je i činjenica da je domaće drvo dugo bilo jeftinije od ugljena, sve do razvoja rudarskih tehnika i pojeftinjenja transporta, što je cijenu ugljena učinilo konkurentnijom. I nakon što je ugljen toliko pojeftinio da je postalo oportunistički napustiti drvo kao izvor energije, to se nije odmah dogodilo jer država nije htjela dopustiti da šumska industrija najednom ostane bez posla prije nego ju restrukturira i usmjeri prema korištenju drva kao sirovine u proizvodnji papira i drugih proizvoda od drva. Tako je tek šezdesetih godina, pola stoljeća kasnije u odnosu na ostatak industrijalizirane Europe, udio fosilnih goriva u proizvodnji energije u Finskoj nadmašio udio drva.

Rad Jinlonga Liua "Rekonstruiranje povijesti šumarstva u sjeverozapadnoj Kini, 1949. - 1988." studija je slučaja koja se bavi poviješću šumarstva i mijenjajućim oblicima vlasništva nad šumom tijekom pola stoljeća u okrugu Hui provincije Gansu na sjeverozapadu Kine. Na spomenutom primjeru autor pokazuje kako su promjene politike Narodne Republike Kine prema šumarstvu tijekom prvih pedeset godina državnosti imale uvijek istu posljednicu - uništavanje i degradaciju šuma. Prvo razdoblje, do otprilike početka 80-ih godina, karakterizirali su procesi izvlaštenja veleposjednika, vjerskih i komunalnih organizacija te

s druge strane centralizacija i kolektivizacija vlasništva nad šumom, no šumski požari, rast industrije i neregulirana sječa činili su veliku opasnost za same šume. Lokalno stanovništvo pak zbog kaotičnosti i birokratskog karaktera reformi nije imalo pristup šumskim resursima pa ga je počelo tražiti mimo zakona. Isto se nastavilo i s prodorom individualizma i ideja o slobodnom tržištu u 80-im godinama. Baš kada je Komunistička partija iznašla brojne odredbe kako bi spriječila uništavanje šuma, kinesko društvo krenulo je putem kulturne revolucije prema slobodnom tržištu i ta je stroga reforma ostala mrtvo slovo na papiru.

Vimbai C. Kwashirai u članku "Utjecaji ekologije i siromaštva na zemljišne prijemore u Zimbabveu od 1980. do danas" pozabavio se procesom agrarne reforme koja se u toj afričkoj državi odvija od proglašenja neovisnosti 1980. godine. Za vrijeme britanske kolonijalne vlasti (od 1890.) zemlja je podijeljena po rasnom ključu tako da je 5000 bijelih kolonizatora zaposjelo 90% plodnih posjeda u vodom bogatim regijama, dok su urođenicima namijenjeni tzv. "rezervati", područja s neplodnim tlom i s malo kišnih dana, kako bi ih se prisililo da kao jeftina radna snaga rade u rudnicima, na farmama ili kasnije u industriji. Takav je status quo važio tijekom čitavih 90 godina kolonijalne vlasti. Neovisnost države je izborna nakon višegodišnjeg građanskog rata koji se vodio prvenstveno zbog preraspodjele zemlje, no politička oporba velikoj agrarnoj reformi počela je odmah nakon uspostave neovisnosti. Dobro organizirana i financirana od strane Shella te drugih kompanija, kao svoj središnji argument isticala je da bi značajnija promjena u strukturi zemljoposjednika dovela do pada BDP-a i broja ljudi koji zarađuju za život od poljoprivrede. Ta su nastojanja uspjela pa je tijekom 80-ih provođenje reforme bilo suspendirano. Vlada se bojala dirnuti u sektor koji je upošljavao 30% svih zaposlenih te koji je osiguravao većinu izvoza. Bojala se da će reforma uzrokovati prekid veza sa Zapadom, egzodus svih obrazovanih bijelaca, ne samo farmera, te gubitak vanjske pomoći i trgovinskih veza. No kako se s reformom predugo odugovlačilo, došlo je do krize vlasti. Rastuća nepopularnost vladajuće stranke Roberta Mugabea i sve veći pritisak izazvan upadima crnih seljaka i ratnih veterana na farme primorao je vlast da 2000. na brzinu odradi taj posao. Tako je u samo dvije godine provedena liberalizacija vlasništva nad zemljom u Zimbabveu kojom je oko 300 tisuća seljaka dobilo zemlju površine između pet i deset hektara, a znatno je poboljšan omjer crnih u odnosu na bijele zemljoposjednike. Ipak, počeli su i problemi. Ekonomija Zimbabvea od tog trenutka kreće silaznom putanjom koja će obilježiti cijelo prvo desetljeće 21. stoljeća. Poljoprivredna proizvodnja, glavni sektor nacionalne ekonomije, u promijenjenim uvjetima počela je padati. Vlada je potpalila inflaciju podmićivanjem ratnih veterana kako bi ih se odvratilo od organiziranog izazivanja nereda, a obistinila su se predviđanja da će reforma prekinuti veze sa Zapadom. Zbog nje je Zimbabve potpao pod sankcije Europske Unije, SAD-a i nekih zemalja Commonwealtha, a nestabilna situacija u zemlji odvratila je većinu stranih turista od dolaska u zemlju. U takvoj situaciji rastuće stanovništvo sve se više okreće rudarenju plemenitih metala (zlata, smaragda i dijamanta), sječi drva i sličnim načinima preživljavanja pomoću prirode, zbog čega buja siva ekonomija i javljaju se velike prijetnje okolišu u vidu deforestacije (prema nekim procjenama, šumski pokrov Zimbabvea nestaje po stopi od dva posto godišnje), erozije tla i izumiranja divljih životinjskih vrsta. Politička situacija u zemlji zadnjih se godina smirila, suprotstavljene političke snage primorane su na suradnju od strane ostalih afričkih vođa i međunarodne

zajednice, tako da autor na kraju članka iskazuje vjeru u lijepu perspektivu Zimbabvea kao proizvođača hrane za cijelu regiju.

U rubrici prikaza kritički su vrjednovane knjige Jean-Marca Moriceaua “Povijest zločestog vuka: 3000 vučjih napada na ljude u Francuskoj od 15. do 20. stoljeća” (Stéphane Frioux) te Reinalda Funesa Monzote “Od prašume do polja šećerne trske na Kubi: povijest okoliša od 1492.” (Laura Hollsten). Posljednji prilog u časopisu intervju je glavne urednice Gabrielle Corone s Joachimom Radkauom, profesorom na Sveučilištu u Bielefeldu, pod naslovom “O prirodi i moći”. Iz tog vrlo zanimljivog intervjua saznajemo nešto o Radkauovim intelektualnim korijenima i njegovim viđenjima povijesti okoliša, suvremenih ekoloških pokreta i mnogih drugih aktualnih pitanja.

Antonio Gotovac

LUJO MATUTINOVIĆ, OGLED O ILIRSKIM PROVINCIJAMA I CRNOJ GORI, ŠKOLSKA KNJIGA, ZAGREB 2009, 290 STR.

Lujo Matutinović (Krf, 26. listopada 1765.-Split, 1. kolovoza 1844.), dalmatinski major u francuskoj službi i vitez Legije časti, zaključio je u Parizu 25. listopada 1811. godine - dan uoči svog rođendana - desetljetni rad na rukopisu naslovljenu (u prijevodu s francuskog izvornika) “Povijesni, zemljopisni, politički, civilni i vojni ogled o Ilirskim provincijama i Crnoj Gori, sa zemljovidom područja oko Neretve i oko Dubrovnika, bivše Mletačke Albanije, Crne Gore te primorja tih krajeva, u tri dijela”. Ovim riječima je prof. dr. sc. Drago Rokсандić otvorio uvodno poglavlje ove knjige, naslovljeno *Kako čitati Luju Matutinovića*, koje bismo s obzirom na opsežnost i studioznost teksta, temeljenog na arhivskim istraživanjima i istraživačkim iskustvima uglednih hrvatskih i evropskih povjesničara mogli promatrati i kao samostalnu studiju. Navedeni tekst umnogome olakšava razumijevanje konteksta nastanka Matutinovićevog djela, njegovu motivaciju i specifičnu obiteljsku situaciju koja je u značajnoj mjeri odredila njegovo javno djelovanje. Matutinovićeva osobna povijest svjedoči o uklopljenosti ondašnjeg Splita i Dalmacije u cjelini u mediteranski svijet i njegova politička, ekonomska i povijesna prožimanja. Tako je Lujo rođen na Krfu, u obitelji mletačkog zastavnika makarsko-hvarskog podrijetla nastanjene u Splitu. Takvo obiteljsko nasljeđe bilo je moguće isključivo u kontekstu egzistencije Mletačke Republike, u prvom redu njezine Stato da mar kako su se zajednički imenovali svi prekomorski posjedi. Pored činjenice mjesta rođenja, Republika je presudno utjecala i na njegov profesionalni razvoj u mletačkoj mornarici u kojoj je dogurao do čina potpukovnika, prethodno se istaknuvši u ratu s Tunisom pod zapovjedništvom posljednjeg velikog mletačkog admirala Angela Ema.

Previranja u dalmatinskom društvu, uzrokovana padom i ukinućem Republike te sukobom suprostavljenih koncepcija budućeg razvoja, krvavo su se prelomila preko njegove obitelji, na način da je pukovnik Juraj Matutinović, njegov stric i jedan od zapovjednika Dalmatinske legije u Veneciji, zahvaljujući zalaganju za uspostavu francuske uprave, po povratku u Split zajedno sa suprugom brutalno ubijen od strane ideološki ostrašćenih težaka okrenutih

Ekonomaska i ekohistorija
Economic- and Ecobistory

Časopis za gospodarsku povijest i povijest okoliša

Journal for Economic History and Environmental History

Volumen VI. / Broj 6
Zagreb - Samobor 2010.
ISSN 1845-5867
UDK 33 + 9 + 504.3

Nakladnici / Publishers:

Društvo za hrvatsku ekonomsku povijest i ekohistoriju
Society for Croatian Economic History and Environmental History
Ivana Lučića 3, HR - 10000 Zagreb
tel.: +385/1/61-20-148, fax: +385/1/61-56-879

Izdavačka kuća Meridijani
p.p. 132, 10430 Samobor
tel.: 01/33-62-367, faks: 01/33-60-321
e-mail: meridijani@meridijani.com
www.meridijani.com

Sunakladnici / Co-publishers:

Međunarodni istraživački projekti: "Triplex Confinium - Hrvatska višegraničja u euromediteranskom kontekstu" (voditelj prof. dr. sc. Drago Roksandić) i Triplex Confinium - "Hrvatska riječna višegraničja" (voditeljica: doc. dr. Nataša Štefanec) Zavoda za hrvatsku povijest Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

Urednici / Editors-in-chief:

Hrvoje Petrić, Drago Roksandić

Uredništvo / Editorial Staff:

Dragutin Feletar, Željko Holjevac, Mira Kolar-Dimitrijević, Dubravka Mlinarić, Nenad Moačanin, Hrvoje Petrić, Drago Roksandić, Mirela Slukan Altić, Ivica Šute

Međunarodno uredničko vijeće / International Editorial Board:

Drago Roksandić - predsjednik (Zagreb, Hrvatska), Daniel Barić (Le Havre-Pariz, Francuska), Slaven Bertoša (Pula, Hrvatska), Zrinka Blažević (Zagreb, Hrvatska), Tatjana Buklijaš (Auckland, New Zealand), Boris Golec (Ljubljana, Slovenija), Hrvoje Gračanin (Zagreb, Hrvatska), Andrej Hozjan (Maribor, Slovenija), Halil İnalçik (Ankara, Turska), Egidio Ivetic (Padova, Italija), Silvije Jerčinović (Križevci, Hrvatska), Karl Kaser (Graz, Austrija), Isao Koshimura (Tokio, Japan), Marino Manin (Zagreb, Hrvatska), Christof Mauch (München, Njemačka), Kristina Milković (Zagreb, Hrvatska), Ivan Mirnik (Zagreb, Hrvatska), Mirjana Morosini Dominick (Washington D.C., SAD), Lajos Rácz (Szeged, Mađarska), Gordan Ravančić (Zagreb, Hrvatska), Marko Šarić (Zagreb, Hrvatska), Mladen Tomorad (Zagreb, Hrvatska), Jaroslav Vencalek (Ostrava, Češka), Milan Vrbanus (Slavonski Brod, Hrvatska), Zlata Živaković Kerže (Osijek, Hrvatska)

Prijelom / Layout:

Meridijani, Alan Čaplar

Za nakladnike / Journal directors:

Petra Somek, Hrvoje Petrić

ISSN:

1845-5867

Tisak / Print by:

Bogadigrafika, Koprivnica 2010.

Na naslovnici / Cover:

Vrh Kalnika Vranilac / Vranilac, Peak on Kalnik Hills
foto / photo: Alan Čaplar

Adresa uredništva / Mailing adress:

Hrvoje Petrić (urednik)
Zavod za hrvatsku povijest, Filozofski fakultet
Ivana Lučića 3, HR-10000 Zagreb
e-mail: h.petric@inet.hr

Tiskano uz potporu Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa RH i Koprivničko-križevačke županije
